

Δὲν εἶναι ὁ τόπος ἐδῶ καὶ ἡ ὥρα γιὰ νὰ σκεδιάσει τὸ Ἀδερφάτο τὸ πρόγραμμά του θάκο-
λουθήσει. Οὐτε εἶναι αὐτὸ δυνατό ἀπὸ τὰ πρὶν νὰ γίνει. Τὰ λίγα ἀκόμα λόγια τοῦ ἀκολουθοῦν,
εἶναι μόνο κάποιοι γενικοὶ ὅροι, οὐσιαστικοὶ ὅμως, ποὺ θὰ ρυθμίζουν τὴν ἐνέργειά του, καὶ ποὺ
τώρα θαρρεῖ πῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ μποῦν ἐδῶ, γιὰ νὰ ποσώσουν τὴ σκέψη του καὶ νὰ ποφανερώ-
σουν τὴν ψυχὴ του.

Γιὰ τὴ Δημοτικὴ, τὴν Ἑθνικὴ γλῶσσα θὰ δουλέψει τὸ Ἀδερφάτο. Μὰ τὸ Ἀδερφάτο δὲν εἶ-
ναι ἀκαδημία—σήμερα. Θὰ εἴταν τὸναιρέ του μιὰ μέρα νὰ βγάλει καὶ τὸ Λεξικὸν τῆς Δημοτικῆς.
Μὰ τώρα ἔχει ἄλλα νὰ κάνει. Δὲν εἶναι ἡ δουλειά του νὰ κανονίσει τὴ γλῶσσά. Ποιητὲς καὶ
πεζογράφοι μ' αἰσθημα λεπτὸ καὶ δύναμη γλωσσολογικὴ ὅπως ὁ Ψυχάρης, ὁ Πάλλης, ὁ Πα-
λαμάς, ὁ Βλαστός, ὁ Ἑφταλιώτης μελετοῦνε, πλουτίζουν καὶ μορφώνουν τὴ γλῶσσα. Ἐπιστήμονες
σὰν τὸν Ψυχάρη ἐρευνοῦν τοὺς νόμους καὶ τὴ μορφολογία τῆς.

Κάτω ἀπὸ τὴ σημερινὴ γλωσσικὴ ἀκαταστασία, σύσολο ἐφήμερο κάποιες γενικώτερες ἀκατα-
στασίας τοῦ τόπου μας, ἓνα δυνατό, ἀκαταμάχητο ρέμα σπρώχνει τὴ γλῶσσα στὰ ὑλιστοῦσμένα
ἀκρογιάλια τῆς Δημοτικῆς. Τὴ γλωσσικὴ αὐτὴ συνείδηση νὰ δυναμώσει θέλει τώρα τὸ Ἀδερφά-
το. Καθὼς ἔχει βαθιὰ τὴν ἀγάπην τῆς Ἰδέας, τὴν πίστην, καὶ τὴν ἐλπίδα, βγαίνει μὲ θάρρος καὶ
μὲ εὐλικρίνεια. Εἶναι κάποιες λέξεις καὶ κάποιες ἀρχές—πολιτικὴ—διπλωματία—ὁ σκοπὸς ἀ-
γιάζει τὰ μέσα, ποὺ ἔχουν ἀλήθεια στὸν κόσμον κάνει τὴν τύχη τους. Ἀλλάζοντας λίγο τὴ φρά-
ση τοῦ Γκαίτε θάλεγε κανεὶς «ὅπου τὸ θάρρος λείπει, ἔρχεται συχνὰ ἡ διπλωματία». Ἐποίμεν
στὴν ὥρα νὰ σκεπάζουνε κάθε τῆς ψυχῆς μας ἀτολμία, ἡ νὰ κρύβουν τὴν εὐλικρίνεια ποὺ δὲν
υπάρχει. Τὸ Ἀδερφάτο νὰ τίς σβήσει ἀπὸ τὴ ζωὴ, δὲν ἔχει τὴν κακία. Ἐπειτα μπορεῖ ἀλλοῦ
νὰ εἶναι χρήσιμες, ἅγιες καὶ καλές. Τὸ λάθος εἶναι μόνο νὰ νομίζουμε ὅτι κάποιοι τρόποι ται-
ριάζουνε παντοῦ.

Τὸ Ἀδερφάτο δὲ θὰ ζητήσει νὰ τὰ ἔχει καλὰ μὲ τὴν κάθε γνώμην, νὰ χαϊδέψει πρόληψες, νὰ
συμβαίνει μὲ ἀδυναμίας συνήθειας—γιὰ τὸ σκοπὸ του. Θὰ εἶναι στὴ γνώμην του σκληρό. Στὶς
σφαῖρας τίς ἀψήγηδες ὅπου τὸ ζήτημα εἶναι γιὰ τὴν Ἀλήθειαν, μόνη πρέπει νὰ κούγεται τῆς Ἀλή-
θειας ἡ Γλῶσσα.

Ἀθήνα, 15 τοῦ Γενάρου 1911.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΕΣ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΑΡΙΟ

(Ἀπὸ τὸ Λεύκιωμα τῆς Μυριέλλας—Μοιγίτας)

Ἀφιερώνεται τοῦ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ πάντα κρύα καὶ μαῖου καὶ διαμμένα
γέρο χειμῶνα, σέβνεται καὶ κλαῖ.

Μὰ νά! βουβὰ τραγοῦδια οἱ μενεξέδες,
ἀνθοῦνε γαληνὲς οἱ μυγδαλιές.

Γοργόνειρο ἡ ζωὴ σας, μενεξέδες
ἡ ἀνοή σας ἀθάνατο νερό.

Μυγδαλιές, θὰ σὰς κίψη τάχα κιαῖρι
τὸ γέλιο σας δροσάτο, εὐγενικό.

Παρηγορεῖστε τοὺς δυστυχισμένους,
μπάλισαμο ἔλατε στὶς λαβωματιές,
βουβὰ, βαβὰ τραγοῦδια, ὦ μενεξέδες,
νιφτοῦλες γαληνές, ὦ μυγδαλιές.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἡ καθαρεύουσα—

Χιονιὰ κατὰψυχρὴ ποὺ δὲν ἀφίνει
λουλούδι μέσα μας χλωρὸ νὰ μείνει.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ.

Ἡ Μαρία—Λεωνή, σκυρμένη στὸ ἄσπρο ξύλινο
τραπέζακι: τῆς καμερίτσας τῆς, στὸ σπιτάκι τοῦ πα-
τέρου τοῦ μπάρμπα Μάρκου, τοῦ μπαξεζάνη, ἔ-
βαζε τὴ διέφτυση ἀπάνω σ' ἓνα εἰκονογραφημένο τα-
χυδρομικὸ δελτάριο, τὴ στιγμὴ ποὺ μπήκε ὁ Ἀν-
τρέας. Ἡ Μαρία—Λεωνή στέγνωσε ἀμέσως τὸ με-
λάνι μὲ τὸ στουππόχαρτο, γύρισε τὸ δελτάριο ἀπὸ
τὴν ἄλλη μεριὰ, τὴ μεριὰ τῆς εἰκόνας, σηκώθηκε,
τόδωσε τοῦ παιδιοῦ ποὺ κάθε μέρα, τὴν ἴδια ὥρα,
πήγαινε ἀπὸ τὸ ξεχικὸ τὰ γράμματα στὴν Πόστα
τῆς χώρας, κ' ἐφτὺς ἔφυγε τὸ παιδί ποὺ πρόσμενε
μόνο νὰ τελειώσῃ πρῶτα ἡ Μαρία—Λεωνή.

Ἔτσι λοιπὸν ὁ Ἀντρέας δὲν μπόρεσε νὰ διῇ τί
ὄνομα ἔγραψε τὸ δελτάριο. Τὸ πὺρ περιέργου καὶ τὸ
πὺρ τραγικὸ εἶναι, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ βωτήσῃ τὴ
Μαρία—Λεωνή! Λοιπὸν, ὅση ἔρεξη, ὅση ψυχικὴ ἀ-
νάγκη κι ἂν εἶχε ὁ Ἀντρέας νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν,
τοῦ στάθηκε ἀδύνατο, τοῦ εἴτανε πὲς ἀπαγορευμένο,
λέξη νὰ ξεστομίσῃ. Ἐβρίσκει τῆς Μαρίας—Λεωνῆς
μιὰ ματιὰ, ποὺ δὲν ἔδειχνε οὔτε θυμὸ οὔτε κἄνε πε-
ριέργεια, μιὰ ματιὰ ἡμερὴ, ἀδιέφορη, μὰ καὶ φιλι-
κῆ, ἔκαμε δυὸ τρία βήματα πρὸς τὴν πόρτα, βγήκε
ὄξω, κι ἄρα βρέθηκε πὺρ παράμερα λιγάκι, μουρ-

μόυρισε τρίζοντας τὰ δόντια του, ἤσυχ' ὁμως, μήπως ἀκουστοῦνε τὰ λόγια του·

—«Ὡ σκύλα! Τοῦ Κάρολου γράφει. Ἄμει, πσιανού ἄλλου; Ξάστερο τὸ πράμα!»

Συλλογίστηκε ὥστίοσ πὼς ἂν τόντις γράφει τοῦ Κάρολου, τίπατα σπουδαῖο δὲ θὰ τοῦ γράφει. ἀφοῦ εἶναι δελτάριο, δηλαδὴ ἀνοιχτὸ γράμμα. Δὲν πειράζει. Ἀκόμη καὶ σὲ μιὰ λέξη βρίσκει τρόπο νὰ γάπη νὰ φανερωθῇ. Φτάνει ἓνα «Σὲ θυμοῦμαι» νὰ βάλῃ καὶ σώνει. Ὁ Κάρολος ἴσια ἴσια εἶχε φύγει πρὸ δυὸ μέρες. Γιὰ νὰ μὴν πάῃ καὶ πιστέψῃ πὼς ἔπαψε μὲ τὸ μισερὸ του νὰ τρελαίνεται γιὰ τὴν ἀφεντιά του—γιὰ τὴ μούρη του!— νὰ σου καὶ τοῦ στέλνει θυμητάρι ἑφτὺς ἑφτὺς ἢ φιληνάδα. Μὴ σὲ μέλῃ κ' ἔτσι δὲ γελιέται ὁ Ἀντρέας.

—«Ὡ σκύλα! Μπορεῖ νὰ πῇ ὅτι θέλει. Ἐγὼ θὰ τὴ ρωτήσω. Ἄς πάῃ στὸ διάολο. Θὰ τὴ ρωτήσω. Τῇ σκύλα!»

Ἐδῶ ἴσια ἴσια εἶτανε ὁ κόμπος. Ἡ σκύλα δὲν ἤθελε διόλου, δὲν τὸ ἐννοοῦσε κἄνε νὰ ρωτηθῇ. Καὶ τόντις εἶχε κάμποσους λόγους νὰ μὴν τὸ θέλῃ. Ἀκολουθήσανε ἀναμεταξύ τους μερικὰ πράματα ποὺ δικιολογοῦσανε τὴ Μαρία—Λεωνή, ποὺ δικιολογοῦσανε ὁμως, νὰ ποῦμε τὴ μάδρη, καὶ τὸν Ἀντρέα, ποὺ τοὺς δικιολογοῦσανε λοιπὸ καὶ τοὺς δυό, ἐκείνη στὸ νὰ μὴν παραδέχεται ῥώτημα, ἐκείνονε στὸ νὰ γυρέθῃ νὰ ρωτᾷ. Εἶτανε ἡ Μαρία—Λεωνή παιδὶ τοῦ χωριοῦ, ἀναθρεμμένη κάτω στὴν Μπρεττάνια τῆς Γαλλίας. Ἦξερε γράμματα, εἶχε τρόπους, ἔμεινε δυὸ τρεῖς μῆνες καὶ στὸ Παρίσι, ὅπου ἡ μεγαλήτερη ἀδερφή της βιστοῦσε μαγαζάκι, ἓνα χρυσικάδικο. Μὰ ἔπως κι ἂν εἶναι, χωριανή· τὸ φρέσκο τὸ χῶμα τὸ γερὸ τοῦ ρουμανιοῦ καὶ τοῦ κάμπου, ὁ ἀέρας τῆς θάλασσας ὁ παρθένος, εἶχανε θρέψῃ τὴν ψυχὴ της, τὸ χῶμα μὲ τὴ μυρωδιὰ του, μὲ τὴ δύναμή του ὁ ἀέρας. Χειμῶνα, καλοκαίρι, ζῶσε ὅζω. Φύλακαε, πιὸ πολὺ παρὰ μπαξεδιάνης, ὁ μπαμπὰς της· ἢ καλύθα τοῦ πλάγι· στὸ ξοχικὸ ποὺ νοίκιαζε ὁ Ἀντρέας· ἢ καλύθα στὸν ἐξώτοιχος κολλητὰ· τὸ σπῖτι τοῦ Ἀντρέα, μέσα στὴ μέση τοῦ ποστатиκοῦ πεντέξῃ βήματα γιὰ νὰ πᾶς ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο.

Τριάντα χρονῶ ἄθρωπος ὁ Ἀντρέας, κάμποσο μεγαλήτερός της. Εἵκοσι χρονῶ ἡ Μαρία—Λεωνή. Ἀγαπηθῆκανε. Δὲν μποροῦσε κιόλας νὰ γίνῃ ἄλλιως, ἀφοῦ βλέπόντανε κάθε μέρα καὶ ἡ νιότη τους ἔγραφε ἀγάπη. Ὁ Ἀντρέας δὲν ἔμελλε νὰ περάσῃ ὅλη τὴ ζωὴ του στὴν Μπρεττάνια, ἔσο πατρίδα του κι ἂν εἶτανε. Σπούδασε μικρὸς στὸ Παρίσι· πῆρε διπλωμα· ὁ σκοπὸς του, ποὺ γιὰ τὴν ὥρα τὴν εἶχε μέσα του κρυμμένο, νὰ γράφῃ βιβλία, μυθιστορήματα, δράματα, στίχους· δὲν τοῦ ἔλειπε μήτε ποιήσῃ μήτε ταλέντο· μὰ φτωχὸς ὁ ἄθρωπος. Κ' ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ δεχτῇ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν μιὰ θέσιν.

Πέστηνε σὰ δὲ βαριέσαι καὶ θεοσύλα, ἐπειδὴ ὁ φίλος διωρίστηκε δημόσιος υπάλληλος, λιμενάρχης, στὴ μικρὴ χώρα τῆς Μπρεττάνιας, ὅπου, ἐνάμισι χιλιόμετρο διάστημα, βρισκότανε καὶ τὸ χωριουδάκι τῆς κοπέλλας. Ἐκεῖ τουλάχιστο ἔθρεφε κι αὐτὸς τὴν ψυχὴ του μὲ τὴ μυρωδιὰ τοῦ ρουμανιοῦ καὶ μὲ τῆς θάλασσας τὸν ἀέρα. Μὰ—καὶ τοῦτο μπορεῖ νὰ

περάσῃ ἀναμεταξύ τους γιὰ πρώτη σημαντικὴ διαφορά—ὁ Ἀντρέας δὲν ἔθρεφε μοναχὰ τὴν ψυχὴ του μὲ τὴν ὁμορφίαν τῆς δημιουργίας, ἔθρεφε καὶ τὴν πέννα του. Καίταζε τὸ θέαμα τὸ λαμπρὸ ποὺ στὰ μάτια του, λίγο παρέκει, ὅταν ἔδωγανε στὸ παράθυρο, ξετυλίγανε τὰ σπαρμένα τὰ νησάκια στὸ γιαιλό. Τὰ περιέγραφε ὁ Ἀντρέας σὲ κανένα ῥομάντισο ποὺ ἔτοιμαζε ἀκόμη· καὶ νὰ μὴν τὸ περιέγραφε, πάντα εἶχε τὴ συνήθεια νὰ βλέπῃ τὰ πράματα, ποὺ νὰ ποῦμε, διπλά, μιὰ δηλαδὴ γιὰ νὰ τὰ διτῇ, ἄλλη μιὰ γιὰ νὰ τὰ ἐρμηνέψῃ, μιὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, μιὰ γιὰ τὸ χαρτί του, μιὰ γιὰ τὴν ἀπόλαυσή του, μιὰ γιὰ τὴν τεχνίτσα μας.

Τέτοιος συχνὰ ὁ ποιητής, τέτοιος κι ὁ μυθιστοριογράφος. Ἔτσι ὁμως καὶ στὸ ψυχολόγημα κάποτε καταντήσε νὰ βλέπῃ διπλά ἢ καὶ ἀντίθετα τοῦ διπλά νὰ τὰ φαντάζεται, διπλά κιόλας νὰ θέλῃ, ὥς καὶ κείνα ποὺ εἶναι ἀπλά. Ἰσως γιὰ τοῦτο, οἱ μυθιστοριογράφοι, μάλιστα σὰ γυρέδουνε νὰ περάσουνε γιὰ βαθεινόντη σοφοί, στοχάζονται πὼς οἱ γυναῖκες εἶναι βάραιρα ψυχολογικά, ἔπου ἀδύνατο, κουκούτσι νὰ ξεδιακρίνῃ ὁ ἄντρας. Τραδοῦνε τὸ λοιπὸ τὸ δρόμο τους ἀρχοντικά, σοῦ ἀποφασίζουνε, σοῦ προκηρύχνουνε πὼς τὸ βάραιρο, ποὺ τοῦ λόγου τους πρῶτοι τὸ στοχαστήκανε, δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι γεμάτο ἀπὸ ἄγρια μυστικά, ψευτιές, φόνους καὶ πράματα εἰδῶν εἰδῶνε.

Φεδοῦμαι πὼς ἡ φαντασία τοὺς παρασέρνει κα μάλιστα θαρρῶ πὼς εἶναι ἀπλὲς οἱ γυναῖκες, ἃ μοῦ παραχωρήσῃς μονάχα πὼς ἡ ἀπλότητά τους δὲ μοιάζει μὲ τὴ δική μας. Ἡ Μαρία—Λεωνή βέβαια πὼς εἶτανε ἀπλή, ἔσο διπλή κι ἂν τὴ θαρροῦσε ὁ φίλος, μάλιστα τὴ στιγμὴ ὅπου μπῆκε στὴν καλύθα κ' εἶδε τὸ δελτάριο ποὺ τὸ κρυπτε ἡ «σκύλα.» Κι ὥστόσο ἡ διέφτυση δὲν ἔγραφε τὸνομα τοῦ Κάρολου, κ' ἔμελλε ὁ Ἀντρέας μόνο ὕστερις ἀπὸ καημούς, φωνὲς καὶ δράματα, νὰ μάθῃ ποιανοῦ ποστάρισε ἡ Μαρία—Λεωνή τὸ πιττάκι. Δὲ λείω πὼς ὁ Ἀντρέας μὲ κάποιο δίκιο του δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ, πὼς ἑαυτίας τοῦ Κάρολου τὸ παρκαμέριζε, ἀφοῦ ἑαυτίας τοῦ Κάρολου εἶχανε κάμποσες φορὲς τσακωθῇ, κι ἀφοῦ τέσσερις μέρες δὲν περάσανε ποὺ ἔφυγε ὁ Κάρολος, ἀφοῦ κιόλας μιὰ κεριακὴ τοὺς τσάκωσε ὁ Ἀντρέας περίπατο στὴ στράτα τῆς χώρας. Μὰ μὲ τὸν Κάρολο ξεχωριστὸ λογαριασμὸ βιστοῦσε ἡ Μαρία—Λεωνή, καὶ τόντις ὁ λογαριασμὸς της αὐτὸς δὲν ἔμοιαζε μὲ τὸ λογαριασμὸ ποὺ εἶχε ἀνοίξει τοῦ Ἀντρέα. Μὲ τὸν Κάρολο μαζί ἀναθράφηκε οἱ φαμελιές τους φιλωμένες· παιδὶ τοῦ πέρα χωριοῦ ὁ Κάρολος· βλέπόντανε συχνά, δηλαδὴ ὅταν ἡ δουλειὰ τοὺς ἄφινε καὶ δουλειὰ εἶχανε ὅλη τὴ βδομάδα. Πάντα ὑπαρξε γύρω τους, ἀπὸ τὸν ἕνανε ἢ τὸν ἄλλονε, ἀπὸ τίς γριουῖλες, ἀπὸ τὰ λαδικά, δῶθε κείθε κάποια κουθέντα, πὼς θὰ παρθοῦνε. Ἡ πιὸ σωστά, οἱ φαμελιές δὲν ἀντιλέγανε, τὰ παιδιὰ τὰκούγανε, καὶ ἡ Μαρία—Λεωνή, χωρὶς νὰ πῇ καὶ θετικά, βέβαια πὼς ὅχι δὲν εἶπε ποτέ της, μήτε στοχάστηκε τὸ κορίτσι, μήτε εἶχε λόγο νὰ τὸ στοχαστῇ κἄνε, νὰ πῇ ὅχι. Καὶ νὰ μὴν ἤθελε, βιάσῃ καμιά δὲν εἶχε νάρνηθῃ, μιὰ κι ὁ γάμος δὲ θὰ γινότανε σίγουρο ἄψε σῆψε. Στὴν ἐξοχή, ὁ κοσμάκης τὴν

παραμικρή διάση δὲν ἔχει· ἀγάλια γάλια τὰ πρά-
ματ' ὅπως ἀξάρνα μῆτε τοῦ περνᾶ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ
χωρικοῦ, νὰ λογαριάζῃ τί ὥρα εἶναι, τί ὥρα τὸν
προσμένει· ἕνας γείτονας ἢ ἀκόμη καλῆτερα, τί ὥρα
φύγει ἕνα τραῖνο, ἔτσι καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη σωστὰ
σωστὰ δὲν ξέρει, πότε σφυρίζει, πότε ξεκινᾷ, πότε
φτάνει. Ἐχοῦμε καιρὸ. Ἀκούει ὁ μυθιστοριογράφος
γι' ἀγάπη· ἀνάφτει ὁ νοῦς του, θαρρῇ ἀμέσως πῶς
ἔπεσε ἀστροπελέκι, ἔκαψε καρδιές. Δὲν καταλαβαί-
νει πῶς ὁ χωρικός τὸ ἀστροπελέκι δὲν τὸ γουστέρ-
νει, γιατί μπορεί νὰ τοῦ χαλάσῃ τὸ χωράφι.

Πυρκαγιά, φωτιά, οὔτε κἀνε φλόγα, σὺν τὰκρι-
βολογῆσῃ, δὲ γνωρίζανε τιμετ. ἔξ' αὐτοῦ ἢ Μαρία-
Λεωνή κι ὁ Κάρολος. Πῶς νὰ γνωρίζουνε; Ὡς τοὺς
φαινότανε παρὰξενος, ἴσως καὶ νὰ τὸ ντρεπόντανε,
παῖδες οἶδε; σὺν παιδιὰ τοῦ μεγαλώσανε μαζί, σὺν
παιδιὰ συνομήλικα κιόλας, ποὺ καθαρὸ μῆτε τοὺς
χώρεσε στὸ μυαλό, τί σημαίνει νὰγαπᾶς. Σὰ βρι-
σκόντανε μόνον τοὺς, ποὺ σπάνια σπάνια τύχαινε,
ποὺ μῆτε δὲ τὸ γυρῶνε, τί νὰ κάμουνε μόνον;—σὰ
λάχαινε καμὶ φρά νὰ μέινουνε κατάντικρυ σὺν
τοὺς κοῦκκους δέκα δεκαπέντε λεφτά, λέξη δὲν ξε-
στομιζέσανε γιὰ τὴν ἀγάπη. Μάλιστα, ἡ Μαρία-Λεω-
νή δὲ μιλοῦσε διόλου, σῶπαινε, τραδιότανε, δὲν τοῦ
ἔκρενε. Ἀπὸ ἐγκαλοῦθησε ἀκόμη περσότερο πρὸ ὕ-
στερα, βαττοῦσε ἀπὸ καὶ τώρα ποὺ ὁ Κάρολος, εἴ-
κοσι χρονῶ καλλιηκάρη, γύριζε κάπου κάπου ἀπὸ τὴ
Στρατιωτικὴ Σκολή, ἔπου σπούδαζε, κ' ἐμνησκα με-
ρικὲς μέρες μὲ τοὺς γονεῖς του στὸ πέρα χωριό.
Ἀφ' οὗτο ἔλειπε, δηλαδὴ ἐδῶ καὶ τρία τέσσερα χρό-
νια, ἔτσι ἀνταμωνόντανε, τίς σκόλες, ἔταν ἐρχότανε,
ἀριὰ κι ἀριὰ. Καθότανε μὴ βδομάδα, καθὼς τώρα
τελεφταῖα, ἔπειτα ἔφεθε. Οἱ κουθέντες τοὺς ἀσή-
μαντες. Μιὰν ἀπογευματινὴ, σὺν περίπατο, κουρ-
νίστηκε ὁ νέος, κόρωσε, θέλησε νὰ δείξῃ πῶς εἶ-
ναι ἄντρας, θέλησε κάτ' νὰ τῆς πῇ. Μὴν τολμών-
τας ὅμως νὰ τὸ πῇ μὲ λόγια, τὸ εἶπε μ' ἕνα τραγου-
δί ποὺ ἄρχισε νὰ τὸ τραγουδᾷ στὴ μέσῃ τοῦ δρό-
μου. Εἶχε νόημα τὸ τραγοῦδι, νόημα ἐρωτικὸ καὶ
λυγρὸν ἐρωτικίζον. Ἀμέσως τονὲ σταμάτησε ἡ Μα-
ρία—Λεωνή καὶ τοῦ δῆλωσε ρητά, πῶς ὁ δὲν πά-
ψῃ, πάθει ἐκείνη καὶ πάει καλιὰ τῆς.

Τὸ πρὸ νόστιμο εἶναι, τὸ πρὸ ἀπίστευτο, ποὺ πο-
τε τοὺς δὲ βγήκανε μόνον στοὺς δρόμους. Καὶ τὴν
ἀπογευματινὴ ἀκόμη ὅπου ὁ Κάρολος τραγοῦδησε
τὸ περίφημο τὸ τραγοῦδι του, εἶχε φέρει μαζί του,
φανταστικῶς, κάποιον συμμαθητῆκα τοῦ τῆς Σκολῆς.
Στὸ χωριὸ ἀφτουνοῦ πέρασε κιόλας τίς μισὲς δια-
κοπές, ποὺ μπορούσε ἕλες νὰ τῆς περάσῃ στὸ χωριὸ
τὸ δικό του, πάντα στῆς Μαρία—Λεωνῆς τὸ χω-
ριουδάκι.

Τὸ λοιπὸ, δὲ μοῦ λένε στὸ Θεό σας;—ἔτσι βω-
τοῦσε μὲ τὸ νοῦ τῆς ἢ κοπέλλα—τί παράπανα εἶχε
ὁ Ἀντρέας μαζί τῆς; Στὸν Ἀντρέα ἢ Μαρία—Λεω-
νὴ δόθηκε ψυχὴ καὶ σάρκα· ἔτρεχε σπιτί του ἅμα
πρόφτανε· ζοῦσανε, τί τὰ θέλεις, σὺν ἄντρας καὶ
γυναίκα. Ἐμιαῖζε μαθὲς ἀπὸ μὲ τὰ κομματιαστά,
μὲ τὰ πόμακρα τάλισβερίσια ποὺ εἶχε ὁ Κάρολος μα-
ζί τῆς; Δὲν τὸ ἤξερε τώρα ὁ Ἀντρέας; Γιὰ νὰ
τὴν πειράξῃ μαθὲς, γιὰ νὰ τὴ μαλλώσῃ, πήγαινε
καὶ τὰ ξεσκάλλιζε καὶ τὴν κυνηγοῦσε, καὶ ζούλεθε

ὁλοένα; Ποτὲ τοῦ ἐγκαρτιστημένους ὁ χριστιανός. Ἀ-
χόρτατος. Τί ἄλλο ζητοῦσε ἀπὸ τὴ Μαρία—Λεω-
νὴ; Δὲν τοῦ ἔδινε μήπως ἀρετὰ; Πιτῆδες τὸκανε
νὰ τὴ ζαλιζῇ μὲ τέτοιες ἀνοησίες; Θυμῶνεις ἢ δὲ
θυμῶνεις;

Ὁ Ἀντρέας πάλι ἀποκρινότανε ἄλλα. Ἰσα ἴ-
σια γιατί ζοῦσανε ἄντρας καὶ γυναίκα μὲ τὴ Μαρία-
Λεωνή δὲν τῶπαινε ὁ νοῦς του τί γύρεθε ἀνάμεσά
τοὺς ἕνας Κάρολος. Μὰ καὶ τοῦτο ἢ Μαρία—Λεωνή
τὸ περνοῦσε γιὰ φαντασίες τοῦ Ἀντρέα, γιὰ παρα-
ξενιές του. Γιατί ὁ Κάρολος ἀνάμεσά τοὺς τίποτε
δὲ γύρεθε. Πῶς ἔδωκε, λέει, περίπατο μὲ τὸ νιό.
Καὶ τί σήμαινε; Μήπως βγαίνανε μόνον; Δὲν τὸ εἴ-
παμε; Πάντα ἢ ἀδερφή του πλάι τοὺς, ἢ καὶ τῆς
Μαρίας—Λεωνῆς κανέναν ἀδερφόν; πάντα στὴ μέ-
σῃ δηλαδὴ καὶ τὸ συγγενολόγι. Μὰ καὶ νὰ μὴν τοὺς
συνόδεθε κανέναν, τί; Ὡς πᾶν τώρα νὰ διώξῃ ἔ-
ναν παιδικὸ τῆς φίλο; Ὡς τοῦ τὰπαγορεύῃ μ' ἕνα
ξερὸ «Μὴν ἔρχεσαι. Δὲ θέλω.» Καὶ τί θὰ στοχα-
στῇ τότες ἐκεῖνος; Πῶς τὸν ἀγαπᾷ καὶ φοβάται
καὶ δὲν τολμᾷ ἢ Μαρία—Λεωνή νὰ τοὺς διόδνε ὁ
κόσμος ἀντάμα; Πῶς λοιπὸν κάτ' ἢ τρέχῃ ἀναμε-
ταξὺ τοὺς; Ὅριστε πράματα. Μὰ μπορούσε ἀκόμη
νὰ θαρρῇ ὁ κόσμος πῶς εἶχε κανέναν ἀγαπητικὸ
καὶ περφηγενοῦσε καὶ ξεπολνοῦσε τὸν παλιό τῆς
τὸ σύντροφο. Δὲν ταίριαζε μῆτε τὸ πρῶτο μῆτε τὸ
δῆτερο νὰ θαρρῇ.

Ὁ Ἀντρέας δὲ χώνεθε καὶ κάτ' ἄλλο. Μὰ ἐδῶ
σὰ νὰ εἶχε δικίον, τὸ μολογοῦσε πρὸς κ' ἢ φιληνάδα.
Τὸ μολογοῦσε, πῶς ὅμως; Τὸ μετάνοιωνε ποὺ τοῦ
τὸ εἶπε. Βέβαια. Τοῦ εἶπε δηλαδὴ πῶς καθε φορὰ
ποὺ ἐρχότανε, καθε φορὰ ποὺ ἔφεθε ὁ Κάρολος,
φιλονότι, μάλιστα, τὴ φιλοῦσε καὶ τονὲ φιλοῦσε.
Πρέπει τόνους νύχῃ κανεὶς τὰ μυαλά του δικαστρι-
μένα, γιὰ νὰ θυμῶνῃ μ' ἀπτό. Ἕνα φίλ' στὸ μά-
γουλο! Ποιός, καλέ, δὲ φιλεῖ στὸ χωριό; Νά, ἕνας
νέος, ποὺ εἶναι ἀπλὸς γνώριμός σου, στὴν Μπρε-
τάννια, σὺν ἔρῃ, σ' ἕνα σπῆ· ὅπου εἶναι κορίτσια,
ἕνα φίλ' ἢ τὸς δώσῃ, ἕνα ἢ πάρῃ, δὲ γίνεται.
Νὰ προσβάλλῃ ἀξάρνα τὸν Κάρολο, πῶς δὲν κατα-
δέχεται, πῶς σιχαίνεται τάχα τὸ φίλ' του; Δὲν εἶ-
ναι φίλ' ποὺ νὰ μπαίνουνε σὲ λογαριασμό. Ἀφ' οὗ
κιόλας μῆτε τοῦ τῶκρυψε, τί πάει καὶ φαντάζεται;
Ἀχ! νὰ τοῦ τῶκρυψε, θάμνησκε ἡσυχος. Δὲ θὰ
τῆς ἔτρωγε τὰ φτιά, ἔτσι. Γι' ἀπτό μετάνοιωνε. Εἴ-
δαμε προκοπὴ ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ τοῦ εἶπε. Ἀποπο-
κιόλας νὰ τῆς τὸ ρίχνει ὁλοένα στὸ πρόσωπο. Ἡ
Μαρία—Λεωνή τὸ κατέχει, κάλλια κι ἀπὸ τὸν Ἀν-
τρέα, τί μπορεί νὰ εἶναι ἄτοπο, τί δὲν εἶναι. Τὸν ἄ-
κουσε μάλιστα, τοῦ ἔδωσε δικίον σὲ μιὰ παρατήρηση
ποὺ τῆς ἔκαμε. Γιατί, ἐκείνη τῇ μέρᾳ, τῆς μιλοῦσε
ὁ Ἀντρέας, δίχως νὰ θυμῶσῃ, νὰστράψῃ, νὰ χτυ-
πήσῃ τὰ πόδια του χάμω, νὰ μὴ ἔξῃ τίς φωνές. Ἀ-
μέ; Ὁρόνιμη κοπέλλα. Ὅταν πρέπει, ἔταν τῆς τὰ
ζητᾶς, ἔταν τῆς τὰ ξεδιαλλίζεις, ἀκούει. Δηλαδὴ, ὁ
Ἀντρέας τῆς ἔλεγε πῶς πρεπούμενο δὲν τοῦ φαινό-
τανε νὰ περπατᾷ στοὺς δρόμους μὲ τὸν Κάρολο,
νὰκκουμπᾷ στὸ μπράτσο του, ἀφ' οὗ ἀγαπᾷ τὸν Ἀν-
τρέα, ὅχι τὸν Κάρολο. Τὰ βόλεψε, τὰφερε ἢ Μα-
ρία—Λεωνή μὲ τρόπο ποὺ νὰ μὴν ξαναγίνῃ ἀπτό.
Εἶχε γίνει, ἐπειδὴ νὰ τοῦ τὰρνιότανε θὰ περνοῦσε

για κορόνα. Τώρα θά τ' ἀλλάξῃ. "Ο τι πρέπει, πρέπει. Μὰ δὲν τὴν ἔπεισε ὁ λόγος τοῦ "Αντρέα. Τί ἔχει νὰ κάνῃ ποὺ τὸν ἀγαπᾷ; Μήπως τὸ εἶπε ποτέ της πῶς ἀγαπᾷ τὸν Κάρολο; Καὶ σὺ μὲν πρῶτος τοῦ ἔτσι φιλικὰ νὰ κοιμῇσιν, δὲ σημαίνει πῶς ἀγαπᾷ λιγώτερο τὸν "Αντρέα. Τίποτα. Δὲν ἤθελε πιά μπράτσον, γιατί ἄξαφνα θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πιστέψῃ ὁ μαθένας, πῶς τὰ ψήσανε τέλειωσι κι ἀποτατισμένο πῶς θὰ παντρευτοῦνε. Εἶχε τὸ φιλότιμό της τὸ παιδί. Γιὰ τὸνομα, νὰ μὴν εἰπωθεῖναι τέτοια λόγια. Σίγουρο διόλου δὲν εἶναι πῶς θὰ στεφανωθεῖναι παιδί ἀκόμη κι ὁ νέος. Πῶς νὰ βγῇ τὸνομά της; "Ετσι τοῦ τὰ εἶπε ξέθαβρον τοῦ ἴδιου. Καὶ κατέλαθε ἀμέσως ἡ κοπέλλα καὶ δὲν ξανάρχισε.

Στὸ ζήτημα ὥστόσο τῆς παντρειᾶς σκόνηταψε ἡ Μαρία—Λεωνή. Καλὰ καλὰ δὲν τὸ συλλογίστηκε τὸ πρᾶμα, θὰ τὸν πάρῃ μαζίς μιὰ μέρα, δὲ θὰ τὸν πάρῃ. Πρῶτα, ἔσο εἶτανε παιδί, δὲν ἔδινε προσοχή. "Επειτα, λίγο λίγο μὲ τὸν "Αντρέα, τῇ ἐρχότανε σὰν ἄδελφον, σὰν κοιμᾶται κοιμᾶται παράξενον νὰ τὸ βάζῃ μὲ τὸ νοῦ της. "Η λογικὴ τοῦ "Αντρέα τὴν τάραιζε. «Πῶς στοχάζεσαι νὰ τὸν πάρῃς, μιὰ καὶ εἶσαι δική μου!»

Φυσικά, ἔταν τὸ λὲς ἔτσι, ἔταν ἔτσι τὸ διατυπώνεις, ὅρθα κοψτά, ἔνοσεῖται καὶ μοναχὸς τοῦ πῶς βέβαιον καὶ δὲ γίνεται. "Ὡστόσο ἔτσι δὲν εἶναι, ἂν τὸ καλοξετάσῃς, σὺ βράθος. "Η Μαρία—Λεωνή, ἀλλῶς τῷ φερνε, ἀλλῶς τῷ λείπε μὲ τὸ νοῦ της. "Αν ἡ τύχη τὴ θέλει, νὰ τὸν πάρῃ μιὰ μέρα, καλὰ, τὸν παίρνων ἂν ἡ τύχη πάλε δὲν τὴ θέλει, δὲν τὸν παίρνων. "Εγὼ δὲν κουνῶ δάχτυλον. Μήτε θὰ τῇ βοηθῶ τὴν τύχη, μήτε θὰ τὴν ἐναντιωθῶ. Μοιρόγραφα πρᾶματα. Δὲν ἀνακατέβουμαι.

Γιατί ὅμως νὰ μὴν ἀνακατεφτῶ; Γιατί ἐκεῖνη, ποὺ θέλησιν δὲν της ἔλειπε, ποὺ ἡ φύσιν τὴν εἶχε κιόλας καμωμένη, ἀπὸ ἀτσάλι, γιατί νὰ μὴν ἀντισταθῇ στὴ μοῖρα, γιατί νὰ μὴν τὴν κυβερνήσῃ, γιατί ἀπὸ τῇ μοῖρα νὰ κυβερνηθῇ;

Γιατί τὸ ἤξερε ἡ Μαρία—Λεωνή πῶς ἀπίθανον, πῶς ἀδύνατον νὰ πάρῃ μιὰ μέρα τὸν "Αντρέα, τὸν "Αντρέα της ἄντρα.

"Εδῶ εἶτανε ὁ κόμπος.

"Ηξερε καὶ ὁ "Αντρέας πόσες δυσκολίες θάπαντοῦσε στὴ φαμελιά του, ἔσο πόθο κι ἂν εἶχε νὰ παρθεῖναι, ἤξερε πόσες δυσκολίες κοινωνικὰς, πόσες δυσκολίες ἀκόμη καὶ ὑπαλληλικὰς, θὰ ἐμποδίζανε τὸ νικηρὸ τοῦ νάλληθῃ, ἔπειδὴ τῶναιρο ἀφτὸ στὴν καρδιά του μέσα, παράδεισον τοῦ ξάνοινε, τόσο πρελὰ τὴν ἀγαποῦσε.

Λοιπὸν ἐδῶ δίσταζε κι ὁ "Αντρέας. Τὴν παρακάλεσε, τὴν ἱκέτεψε κιόλας κάμποσες φορές, νὰ προσμένῃ ὥσπου σιᾶξουνε οἱ δουλειές, ὥσπου λείψουνε οἱ δυσκολίες, καὶ νὰ δεχτῇ ὡς ἐκεῖ τὸ δαχτυλίδάκι του, νὰ τοῦ χερσὶν ἕνα κι ἀφτῇ, ποὺ νὰ τοῦς δέσῃ, τοῦς δῶ σὰν εἶδες ἀρραβῶνα. Μὰ τίποτα θετικὸ δὲν μποροῦσε νὰ τῆς τάξῃ, μὴ θέλοντας ὁ ἴμιος ἄνθρωπος νὰ τῇ γελᾷ.

"Ὡς τότες ἡ Μαρία—Λεωνή, μήτε τὸ δαχτυλίδι τοῦ δέχτηκε, μήτε συγκατένευε νὰ τοῦ δώσῃ δικό της. Φαντάσου! Νὰ τοῦ ἔδινε ἄξαφνα! "Ὅρστε ἄτοπα καμώματα μιὰ φορά. "Η δύστην κοπέλλα τὸ

κατέχει πῶς εἶτανε πολὺ ἀψηλότερά της ὁ "Αντρέας, πῶς δὲν ἔπρεπε, πῶς δὲν ταίριαζε νὰ πάῃ ὁ νοῦς της σὲ τέτοιον ῥάγκον ἀρραβωνιαστικόν, νὰ τοῦ καταντήσῃ καὶ βάρος κατόπι, νὰ τὸν ἐβλάψῃ, ὅθι μου, σὺ στάβιό του, νὰ γίνῃ ξαίτιας τῆς ῥεζιλίας ὁ "Αντρέας μπροστὰ στὸν κόσμον. Μήτε νὰ τὸ στοχαστῇ.

Ὅθι μου πῆς—κ' ἴσως νὰ τῷ εἶπε ὁ φίλος—ἀφοῦ δὲν παίρνει τὸν "Αντρέα, γιατί νὰ μὴν ἀποσταθῇ ἄξαφνα πῶς; «Ἢ θέλω τὸν "Αντρέα ἢ δὲ θέλω κανέναν;» Γιατί νὰ μὴν τὰ χτυπήσῃ ἔλα κάτω, γιατί νὰ μὴν ἀρκεστῇ μιὰ γιὰ πάντα στὴ μοναδική της ἀγάπῃ; Γιατί νὰ γυρέσῃ ἄλλην;

(Στῷ ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΖΥΓΑΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ

(C. H. A. M. I. S. S. O.)

"Ο προσκυνητὴς, ἀνεβασμένος πιά στὴν κορυφή, ἀντίκρισε τὸν κάμπο ποὺ ἀπλωνότανε στὰ πόδια του, πέρα στοῦ δαίμονος τὸ χοῦσιον. Στὴ μυρωμένη γλῶσσι ἀπίνου, μὲς σὺ γλυκὸ στεγνὸ ἀχτιδοβόλημα, τέντωσε τὸ ἀποστιμμένο του κορμὶ νὰ βοῇ ξεκαθάρασμα, ἀπιδιώνοντας σίνωρον τὴν γυχή του σὺ Ἀημιουργό. Τὰ βλέφαρά του κορεσμένοι κλείσανε ὅμως σὺ ξύπνιον πνέμα τοῦ ἡθῶς ἕνα ὄνειρον νὰ τ' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ γήϊνα δεσμά ποὺ τὰχυνε ζωσμένα τὰ βαριά του μέλη. Τοῦ ἡλίου ὁ στρογγυλὸς δίσκος ποὺ ἀστράγατε στοῦρανοῦ τὸ ἄπειρον, εἶτανε τάχα τοῦ Θεοῦ τὸ πρόσωπον, γαλάζιος τοῦ μαντίας τὸ στερέωμα καὶ κρᾶσπεδὸ του ἡ γῆς.

«Λὲ θὰ τὸ κάμεις, Κύριε, ὀργισμένος νάποσῇς τὴν εἰρήνην σου ἀπὸ κέϊνον ποὺ ἡ καρδιά του σ' ὀνομάζει πατέρα, ἂν μπροστὰ σου ἑομολογηθεῖ τις ἀδυναμίες του. "Ὅτι κι ὁ γεννημένος ἀπὸ σπλάχνου γυναικὸς πρέπει νὰ φέρει ἀγύγνωστα ἐδῶ καίτοι τὸ σταυρὸ του, τὸ ξέρω ἀπὸ κειρὸς ὅμως τὰ βάθη τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ θλίψεις ἀλλοιοῦνε σὺ εἶδος. Νά, ὁ δικός μου ὁ σταυρὸς εἶναι πολὺ βαρὺς κοῖτα, δὲ σοῦ ζητῶ νὰ μοῦ τὸν πάρεις ὁλότελον, τὸ φόρτωμα μόνον ζητῶ ἀνάλογον στὴ δύναμή μου σὰν ἀδύνατος ποιῆμα μὲ καταβάλλει, Κύριε, ἡ σιδηρῆνα ἀνάγκη.»

"Ετσι καθὼς μιλοῦσε παιδικὰ στὸν "Υψιστόν, πέρασε θέλλα ἀπὸ πόνου του μὲ δυνάτη βοή κ' αἰστανόθηκε σὰν κατὰ νὰ τὸν ἄρπαιζε καὶ νὰ τὸν σήκωσεν ψηλά. Μόλις πάτησαν τὰ πόδια του καὶ βρέθηκε ἕρμος μέσα σὲ ἀπείραντες στοές, γύρω τοιγύρω του ἀμέτρητοι σταυροί, καὶ μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε ποὺ τράνταζε στοὺς θόλους.

—«'Εδῶ μέσα μαζωμένη εἶναι ἡ θλίψη δὲν ἔχεις